بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީ ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/259 (2020/HC-S-A/07)
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: ޣައްސާން މުޙައްމަދު، ފިހިވިނަގޭގެ، ސ.ހިތަދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ބަނގުރާ ބޭނުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝާކިރާ

ނިންމި ތާރީޚު: 10 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1445 / 25 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 03 ރަޖަބު 1441 / 27 ފެބުރުއަރީ 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޝަރީޢަތް

- ނަންބަރު: 250/S2C/2017
- ނިންމި ފަރާތް: އަލްއުސްތާޛާ ހިބާނާ މުޙިއްޞިނާ ޢަލީ
- މައްސަލަ: ބަނގުރާ ބުއިން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 25 އޮގަސްޓް 2017
- ނިމުނު ތާރީޚު: 31 މާރިޗު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
ވަކީލުން:
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޙުސައިން ޝާހިދު
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޢަލީ އަޙްމަދު

އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ފަރާތް
ފަޢުސާން މުޙައްމަދު، ފުނިލަވަގެ، ސަރިހައްދު

ޖިނާއީ- ބަނގުރާ ބުއިން- އިއުތިރާފުގެ ސަރަޙައްދު ބެލުން- ގުޅުވާލެވޭނެ ހެއްކެއް ނުވަތަ ޤަރީނާއެއް ނެތުން

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު: (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް އަދި ފަނޑިޔާރު ޝާހިދާ ފަރީދު ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ

1. މިއީ އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 250/S2C/2017 މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުން ބެލި މައްސަލައެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތަކީ ސ.ހިތަދޫ، ފިނިފެންމާގެ، ޙައްސާން މުޙައްމަދު (ދިވެހި ކާޑު ނަންބަރު: A303219) އެވެ.

އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ކުރެވުނު ޝަރީޢަތް

2. އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 250/S2C/2017 މައްސަލައިގައި ސ.ހިތަދޫ، ފިނިފެންމާގެ، ޙައްސާން މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ހުރި ދައުވާގައިވަނީ، 5 ސެޕްޓެމްބަރު 2016 ދުވަހުގެ 15:15 ހާއިރު ސ.ހިތަދޫ، ފިނިފެންމާގެ، ޙައްސާން މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނު ބަނގުރާގެ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ޙައްސާން މުޙައްމަދު ޔޫރިން ސާމްޕަލްކުރުމުން، ބަނގުރާ ބޭނުން ކުރާކަމަށް ބުން ބަނގުރާ ބޭނުމުގެ ކުށަށް އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށް، ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 616 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ii) އާ ހަވާލާދީ އެމާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ބަނގުރާ ބޭނުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއެވެ.

3. އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ އެ ދައުވާ ސާބިތުނުވާކަމަށެވެ. އެ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރަން އެދެނީ އަންނަނިވި މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

އައްޑޫ ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޙުކުމް [illegible] ސަބަބުތައް

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

އައްޑޫ ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޙުކުމް

7. އައްޑޫ ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 250/S2C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް [illegible]

އަންނަނިވި [illegible].

" [illegible] [illegible] [illegible] ކުރެވުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2016 ސެޕްޓެމްބަރު 05 ވަނަ ދުވަހުގެ 15:15 ހާއިރު [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ޢުޤޫބާތު) ގެ 616 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ii) އާ [illegible] އެމާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

8. މި ހުކުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައެވެ. މިއީ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible].

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

9. [illegible] ހިތަދޫ [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 250/S2C/2017 ގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރައްވަމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ 1 (އެކެއް) ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާ ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ:

- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "މަތީ މަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްގޮތަށް ދަށު މަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ އުޞޫލަށް ރިޢާޔަތް ނުކޮށް މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ [illegible] ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއާމެދު ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

10. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއާގުޅޭގޮތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ޙައްސާނު މުހައްމަދު [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ދަށު ކޯޓުން [illegible] އެ އިޢުތިރާފަށް [illegible]، ދައުވާ [illegible] ކަމަށެވެ. އެގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާ ސައްޙަ އިޢުތިރާފަކީ ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ބުރަހާން [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކުގެ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާޠިލުކޮށް ޙައްސާނު މުހައްމަދުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުން ކަމަށެވެ.

11. ޖަވާބުގައި ޙައްސާނު މުހައްމަދު ބުނެފައިވަނީ ދަޢުވާ [illegible]. ނަމަވެސް އެދުވަހު ބުނީ ފުލުހުންގައި ހުރި އެއްޗެއް ކަމަށާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ނިޔާއަށްދިޔުން

12. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޢުތިރާފު ދެބަޔަކަށް ބެހެއެވެ. އެއީ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައިވާ ޤަޟާއީ އިޢުތިރާފާއި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ބޭރުގައިވާ ޤަޟާއީ ނޫން އިޢުތިރާފެވެ. ޤަޟާއީ އިޢުތިރާފަކީ ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އެންމެ ވަރުގަދަ ހެއްކެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ބުއްދި ސަލާމަތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައިވާ އިޢުތިރާފު ފިޔަވައި އެހެން އިޢުތިރާފެއް ހެކި ގޮތުގައި [illegible] [illegible]. ޝަރީޢަތުން [illegible] އިޢުތިރާފު [illegible] [illegible] ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ސާބިތުކުރުމުގައި އެ އިޢުތިރާފުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޤާނޫނާއެކެވެ. އެގޮތުން ތަޙްޤީޤުގައި ކުރަން އިޢުތިރާފު ފުރަތަމަ، ސަރަޙައްދުގައި އެ އަމަލަށް އިންކާރުކުރާ ފަރާތުގައި، ތަޙްޤީޤު ބަޔާނަށް ބާރުދޭ އިތުރު ހުށަހަޅާ ނެތި އަދި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އެ ހުކުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުރެ ސާބިތުކުރެވިފައެވެ. މިކަންކަން މިގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުއްރަޙީމް ޢުމަރު** ޤަޟިއްޔާ[1] އަދި އިތުރު ޤަޟިއްޔާތަކުގައިވެސް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާއެވެ.

13. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ވާ އިޢުތިރާފަކީ ސާބިތުކުރުމުގައި އެކަނި ބޭނުން ކުރަނިވި ވަކި ގޮތެއްގައި ދަށު ކޯޓުގައި ތުހުމަތު ޖުމުލަކޮށް ކުރަން އިޢުތިރާފުވިކަމަށްވެސް ދަށު ކޯޓުން ކުރެ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށާއި އެކަމަކީ މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުންތަކާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ބުނެއެވެ.

14. ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު ދައުވާގެ ސިފަ އަށް ބަލާއިރު އެ ސިފައިގައިވަނީ 5 ސެޕްޓެންބަރު 2016 ދުވަހުގެ 15:15 ހާއިރު ސ. ހިތަދޫ، ފިނިހިޔާގެ، ތައްސާނު މުޙައްމަދު ގައްކަން ހުރަހަޅު ކާރުވުން ބަނގުރާގެ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ތައްސާނު ބުނެގެން ގެންގޮސް ސާމްޕަލްކުރުމުން، ބަނގުރާ ބާބުނުން ކާރިކަރުން ބުނި ބަނގުރާ ކަމުގެ އިއުތިރާފު ފަރާތުގެ ކަރި ބަނގުރާ ބޭނުމުގެ ކާރުގެ ދައްވާފައި ކަމަށެވެ.

15. މި މައްސަލައިގެ ދައުވާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ފުލުހުން ބެލުމުގެ ތަޙްޤީޤުގައި ބަނގުރާ ބުނެކަރުން ފައިވާ އިޢުތިރާފުކަން ކަމަށް ދައްކަވަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި މައްސަލާ ގޮތް އިތުރު ތަޙްޤީޤު ދިޔައީ ދަށު ކޯޓުން ދައްވާފައިވާ ހުކުމަކީ ހުށަހެޅިފައިވާކަމުން ނަމަވެސް ތަޙްޤީޤުގައި ފުލުހުން ބެލުމުގެ ދިން ބަޔާން ބަލައިނުލާ،

---

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/42 ޤަޟިއްޔާ (24 ޖޫން 2021)

[illegible] 2016 [illegible] 4 [illegible] ޖީ.އެސް.ޓީ [illegible]

16. ދަރު ކޯޓުގައި ހައްސާނު މުޙައްމަދު 09 [illegible] 2018 [illegible] "...[illegible]..." [illegible] 2019 [illegible] 31 [illegible] "...[illegible]..." [illegible]

17. [illegible]

18. [illegible]

އެދުވަހު ބުނި ކަންތައްތަކަށް އެ ތަޙްޤީޤު ބަޔާނުގައި ނެތެވެ. ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ފަރާތް ދިން ބަޔާނުގައި ކަމަށް ބުނާ ކަމެއް އެ ބަޔާނުގައި ބުނެފައިވާ އެ ހާދިސާއާ ގުޅުވައިދެނިވި ކަމެއް އެނގެއެވެ. ދަރު ކޯޓުގައިވާ ޝަހާދަތް މުއްދަޢީ ކަނޑައެޅި ހަމަތަކުން ހިނގާފައިވާކަން ސާބިތުކުރާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނެތް އެއްވެސް ހެކިތަކެއް ހުށަހެޅިފައި ނުވެއެވެ. އެ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތަފާތުތައް ނެތް އެއްވެސް ހެކިތަކެއް ސާބިތުކުރުމުގެ ދަށުން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ދަލީލުތަކުން ތިމާގެ ނިޔަތް ހަރަކާތްތެރިވިކަން ސާބިތެވެ. އަދި ހާދިސާއާ ގުޅޭގޮތުން ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ ކުށުގެ ގޮތުގައި ބުނެފައިވާ ކަންތައް ސާބިތުކުރުމަށް ދޭން ބޭނުންވާ ހެކިތައް ހުށަހެޅިފައި ނުވެއެވެ.

19. ކަން މިހެން އޮތުމުން، މި މައްސަލައިގެ ތަހުގީގު މަރުހަލާގައި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަރުހަލާގައި ހަމަވެސް ދިފާޢުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ ސައްޙަ އަދި ސާފު ދިފާޢުތަކެއް ނެތެވެ. ސަބަބަކީ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތް ބޭނުންކުރި ފިޔަވަޅު ހުރި ކަން އެއްބަސްވެވޭ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތް އެކަން ނުކުރާ ކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތް ދަރި ކޯޓުގައި އަދި ދިފާޢުގެ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ބުނެފައިވީމަ، އެ ފިޔަވަޅު ހުރި އެއްބަސް ބައެއްގެ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތް އެނގެން ނެތުމަށް، އެ ފިޔަވަޅު ހުރި ތަފާތުވާ ކަން އެއްބަސްކަން ސާބިތުން ތަފާތު ދިފާޢުގެ ގޮތުގައި ހަރަކާތްތެރިވީ ނުބައި ނިޔަތުން ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ ދަލީލުތަކަށް ބަލައިލުމުގައި ތިމާގެ ވަކިކަން އެނގެން ނެތުމަކީ މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތް ބޭނުންކުރި ގޮތަކީ ގާނޫނާ ޚިލާފު ގޮތެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ނިންމުން ފާސްކުރުން

20. މިހެންވީ ބަޔާންކުރުމުން ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމުން، އަޑުއެހުމާ ހަވާލާ ދޭން ކޯޓުގެ ނަންބަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ގާނޫނުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ 250/S2C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ

ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް އެ މައްސަލައިގެ ހުކުމަށް ބަދަލުގެނެވޭނެ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު:

21. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު [illegible] ރައުޔު:

22. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

- ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު [illegible] ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން [illegible] މަތިން [illegible]، [illegible] ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 250/S2C/2017 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް އެ މައްސަލައިގެ ހުކުމަށް ބަދަލުގެނެވޭނެ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު [illegible]